

ATVIRAS LAIŠKAS

Lietuvos komunistų partijos Centro komitetui

Sis laiškas neturėtų jums būti didelė staigmena.

Esu rašytojas, vertėjas, literatūros tyrinėtojas. Visose šiose srityse nemažai triūšiau. Manau, kad neblogai tarnavau savo tėvynei ir tautai ir atidirbau už duoną, kurią per savo amžių suvalgiau. Vis dėlto esu padaręs žymiai mažiau, negu pajėgčiau. Tai ne mano kaltė.

Mano tėvas Antanas Venclova buvo įsitikinęs komunistas. Aš jį gerbiau ir tebegebiu kaip žmogų. Be ko kito, ištikimybės savo principams mokiausi ir iš jo. Bet dar jaunystėje, stebėdamas, gyvenimą ir jame dalyvaudamas, susidariau kitokią, negu tėvas pažiūrų sistemą, kurią vėlesnis patyrimas tik sutvirtino. Nei tėvui, nei kam kitam tai nebuvo paslaptis.

Komunistinė ideologija man tolina ir, mano manymu, didele dalimi klaidinga. Jos absoliutus viešpatavimas atnešė mūsų šaliai daug nelaimių. Informaciniai barjerai ir represijos, taikomos kitaip manantiems, stumia visuomenę į stagnaciją, o šalį į atsilikimą. Tai pražūtinga ne tik kultūrai. Ilgainiui tai gali pasidaryti pavojinga ir valstybei, kurią tokiais metodais bandoma stiprinti. Nieko čia pakeisti aš negaliu. Negalėčiau ir tada, jei turėčiau tiek valdžios, kiek turite jūs. Bet vis dėlto galiu — net privalau — atvirai pasakyti apie tai savo nuomonę. Tai jau šis tas.

Šias pažiūras susidariau seniai ir savarankiškai. Daug metų nesu parašęs ir pasakęs nė vieno žodžio, kuris joms prieštarautų. Žiūriu į komunistinę ideologiją rinitai ir dėl to nesutinku mechaniškai ar veidmainiškai kartoti jos formulių. Jų nekartodamas tegaliu užsitraukti diskriminaciją, kurios gyvenime esu nemažai patyręs.

Mūsų šalyje man užkirsta platesnės ir viešos literatūrinės, mokslinės, kultūrinės veiklos galimybė. Kiekvienas humanitaras ir ne tik humanitaras Tarybų Sąjungoje turi nuolat įrodinėti savo ištikimybę viešpataujančiai ideologijai, kad galėtų dirbti. Tai lengva prisitaikėliams ir karjeristams. Tai nesunku nuoširdžiai įsitikinusiems marksizmo teisingumu žmonėms (nors kai kuriems iš jų tai, turbūt atrodo įkyri ir žeminanti procedūra). Man tai neįmanoma.

Deja, nemoku rašyti „į stalčių“. Ieškau kontaktų su auditorija ir ieškosiu jų bet kokiomis aplinkybėmis. Kitokio darbo, išskyrus literatūrinį ir kultūrinį, nesugebėčiau ir nenorėčiau dirbti. Tačiau kultūrinio darbo galimybės man kasmet siaurėja, ir pati mano egzistencija šioje šalyje darosi beprasmė ir abejotina.

Visa tai, kas čia parašyta, liečia ir mano žmoną, kuri taip pat yra kultūrininkė (teatro režisierė).

Prašau leisti man, remiantis Visuotine žmogaus teisių deklaracija ir veikiančiais įstatymais, išvykti su šeima gyventi į užsienį. Mano draugo Jono Jurašo ir kitų draugų pavyzdys rodo, kad tai nėra neįmanoma. Kadangi mano žmona yra žydė, galėtume vykti ir į Izraelį. Šis sprendimas galutinis. Taip pat prašau nediskriminuoti tų mano šeimos narių, kurie laikosi kitokių negu aš pažiūrų ir pasilieka Lietuvoje.

1975.V.9

T. Venclova

Šis tekstas keliavo per rankas Vilniuje, jį išspausdino JAV leidžiamas mėnraštis
Akiračiai.